

Лобши Сад

БРОЈ 28	За уредиштво одговара МИОДРАГ ВЛ. ЈОВАНОВИЋ	УРЕЂУЈУ МИОДРАГ ВЛ. ЈОВАНОВИЋ ДУШАН ЧАМПРАГ	За власника и издавача одговара ДУШАН ЧАМПРАГ	ГОДИНА XIV
------------	--	---	--	---------------

Станбено питање

Питање станова у Новом Саду није баш тако једноставно, као што многи мисле. У прво, најкритичније време, постављено на невдраву основу, оно је данас тешко и компликовано. Његово решење изискује сада велике напоре и жртве. А околност, да се становништво из дана у дан бројно појачава, у спорава још више тај станбени проблем.

Није довољно задржати се на чињеници, да град има довољно домова за смештај и настањење грађана његових, већ је важно, да ли су ти домови подобни за људска насеља, за обитовање породица са децом. Ако се томе дода и околност, да је у новосазиданим кућама једнако и непрестано висока кирија, онда је и разумљиво, што економски слабији, а породично јачи, што је врло важно, бегају даље те издају и траже пребивалишта тамо, где би најмање требали и смели бити. То је, у главном био један од најјачих равлога, што су се подигла и изградила она многобројна насеља, која данас поглавито и ометају, поред многих других, извођење најважнијих комуналних питања. Па и данас нису усамљени случајеви презиђивања, дозиђивања и подизања нових објеката без претходне дозволе надлежне грађевинске власти, која и поред најбоље воље и савесне контроле не може да стигне свуда и на време, с обзиром да је грађевински реон и сувише велики, распрострањен.

Није нам познато је ли и када коначно одобрен регулациони план и шта он све предвиђа. Али знамо и тврдимо, да се и без њега, приближно његовим урбанистичким решењима може одредити правац грађевинске делатности у нашем граду. Треба већ једном да се стане на пут оном хаосу који данас влада код питања подизања нових зграда. Најригорознијим мерама се мора спречити свако неповољно и за будућност штетно подизање нових објеката, у колико не би били саображени условима регулационог плана.

Исто тако, примера ради строго казнити, па и порушити им објекте, оне власнике, чије су грађевине дозиђиване, преправљане или подизане без потребне грађевинске дозволе.

Давно је већ свакоме познато, да је стари центар града из пре двадесет и више година далеко помакнут, али се још увек дозвољава много што шта, што се иначе у центру не би смело и не сме дозволити. Није један случај, да се у сред града и данас кољу свиње, држе обори

и штале, а то све зато што ни до данас нема коначног регулационог плана, који би град делио онако како конфигурација његовог терена и његова важност данас то траже и изискују.

Најмање је пак познат случај, да се од стране ма од кога до данас вршила контрола зграда за становање. Несумњиво је, да би се при таквим контролама наишло и на такве објекте, чије постојање се не би више ни часа смело дозволити ни са естетке ни са хигијенске стране. Рушењем таквих објеката, власници би се натерали да, или на плацевима зидају ново, или да исте продају онима, који хоће да зидају. С друге стране би се и станари таквих објеката спасли поступног пропадања. У колико се не би порушили, морали би се преправити и оспособити, што је такође важно. Овако, услед одсуства тих санитарско-грађевно-полицијских контрола може такви објекти да се искоришћују до злочиначких размера на штету града, државе и, што је најглавније грађана, њихових џепова и њиховог здравља.

Са своје стране пак, наша градска општина би, изградњом

једне, две или три колоније чиновничких и радничких станова, под повољним условима изнајмљивања и савременим потребама снабденим успорила или сасвим обуставила даљу изградњу периферије с једне стране, док би с друге стране утицала на тај начин да се не природне и високе кирвије које су данас у Новом Саду заведене сниже, те да се у новосазиданим домовима могу настањивати и економско слабији.

Најзад, свима оним власницима плацева, које су добили од града по специјалним условима и роком за зидање ставити ултимативом, да, или објекте подижу, или да плацеве врате по купљеној цени, те да, ако се већ шпекулише, шпекулација врши од стране града и разлика у добити употреби на изградњу јевтних здравих и подобних објеката за становање.

Поред многих питања и ово је једно од важних, које дубоко задире у интересе како града, тако и његових грађана.

Доста јевтних, здравих и подобних станова, па ће се и настањивање рационалније вршити а и комунални задаци лакше изводити. *Грађанин.*

ЗНАЧАЈ КОМУНАЛНЕ СТАТИСТИКЕ

Потреба оснивања Статистичког одељења при нашем Градском поглаварству

У једноме од прошлих бројева донели смо под истим насловом чланак, у коме смо начелно обрадили значај комуналне статистике у вези са свима предностима које она собом у комуналној политици доноси. Овога пута детаљније приказујемо нарочиту потребу за оснивањем посебног статистичког одељења при нашем Градском поглаварству.

У нашем градском поглаварству у погледу података о приликама и стању постоји, на жалост, велика несрећеност. У њему постоји веома мало, готово никаквих статистичких података. Тако је стање подједнако скоро у свима одељењима, изузев грађевинског, трошаринског и финансијског. Па и у тим одељењима су подаци непотпуни, јер се воде по потреби и површно, пошто се на темељу истих не води никаква редовна евиденција.

Жалосно је али истинито, да у нашем градском поглаварству не постоји данас ни потпуни ни правилан списак грађана, дакле оних, на којима почивају како права, тако и дужности према општини.

Ова и оваква оскудица у подацима веома је штетна, јер се данас не може ни помислити на вођење ма какве смишљене и

систематске комуналне политике без потребних података о дотичним питањима и проблемима.

Стога је оснивање Статистичког одељења, које би се овим послом бавило систематски и стално, веома потребно и изискује најхитније решење. У вези са оснивањем истога, ставити у дужност свима осталим одељењима да му у једном периодичном времену, стално и тачно прикупљају и шаљу податке о раду у истима, а Статистичко би их сређивало и објављивало по гранама и по важности.

Статистичко одељење би било дужно да води списак грађана општине и то, како становника, тако и завичајника. Свака промена код било ма кога грађанина имала би се убележавати и о њој водити рачуна, јер би се на темељу истих водило тачно кретање становника по данима, недељама, месецима и годинама.

Оно би имало да води регистре умрлих, венчаних и рођених. Оно би припремало материјал за пријем нових грађана. Издавало би грађанске карте; вршило попис становништва; припремало и сређивало изборни материјал; водило списак општинских непокретности; списак домаћинстава; станова и

домова; кретање цена животним намирницама; регистре кажњених; регистре стечајава и старатељстава; издавало би сва потребна уверења на основу прикупљеног и вођеног материјала; кретање цена сточне хране; материјала за градњу и огрев; објављује и прати кретање убирања општинских прихода; бележи потрошњу намирница; прикупља податке о хипотекарним дуговима на непокретности грађана и т. д. Једном речју оно би имало да прикупља и сређује све статистичке податке за сва комунална питања у споразуму са осталим одељењима и одсецима, која би, према природи својих послова слали те податке у сировом, сумарном стању, а Статистичко одељење би их сређивало, распоређивало и стављало на расположење свима који за њих интереса имају, а интересената за такве податке увек има и биће их.

Рад Статистичког одељења по својој важности је један од најглавнијих. Ни један посао, ни један потхват у комуналним питањима не би требао нити би смео бити изведен све догле, док се о њему све бројке и све појединости не знају. Јер један добар домаћин у своме дому не може и не сме радити ништа од ока, већ по потреби која мора бити очита и доказана, јер су статистички подаци у данашњици полазна тачка за сваки рад на комуналном пољу.

НЕЗГОДЕ ПРОЛАЗНИКА

Новосазидани су већ одавно навикли и са тим се, уосталом и помирили, да ако је киша газе по блату или по барама; а ако је суша, да их дави прашина. Баре, блато и прашина су три стална и неометана пратиоца свакога становника нашег града, па било да је он из центра, било са периферије.

Али, многе недужне пролазнице прашина и вода често засипају и онда, када их, случајно на улици и нема. Она им долази од оних, истини вредних, али непажљивих домаћница, које своје ствари и крпе од прашине истресају на главе и одела пролазника, а деси се да их и залију, било из просуте вазне са цвећем, било из преливене саксије са истим.

Закста је крајње време, да се овакви случајеви егземплярним кажњавањем онемогуће и полицијски спрече, иначе ће грађани бити принуђени сами прибегавати мерама заштите свога здравља и своје одеће. Исто тако, по кућама са свртовима треба поштрићи мере домаћег реда, кога се не само станари, но и кућевласници не држе.

Шта се говори?

Да ћемо ускоро добити водовод. Да ће све улице бити поплочане и асфалтиране. Да ће се сировести модерна канализација. Да ће се појачати улично осветљење. Да ће градска плинска мрежа бити поправљена и да ће се појачати цена гасу и закупу сатова за мерење потрошње истог. Да ће цене животињних намирницама бити контролисане и сведене на праву меру. Да ће све барје и баруштине бити засушене. Да ће улице бити засађене травњама. Да ће се сва прашина из града уклонити и у будуће онемогућити њено нагомиланање. Да ће све канцеларије и фиоке у нама у нашем градском поглаварству бити снабдевене вершхајмовим бравама. Да ће град подићи речно купатило за сиромашније грађане и чиновнике. Да ће кланица да се прошири и преуреди. Да ће стрводерница да се уклони изван града. Да ће на речној пристаништу бити изграђен кеј. Да ће се откупити парк у Каменици. Да се неће више одобравати издање од ока и без грађевне дозволе. Да ће се почети са издањем позоришне зграде. Да су поручене нове модерне справе за пожарну чету. Да је у пројекту генерално преуређење постојећих и изградња нових паркова и скверова. Да ће се булевар „Краљице Марије“ коначно регулисати. Да ће се власници правних плацева на булевару приморати или да издају, или плацеве да продају, односно да врате општини. Да ће се приступити и то најскорије подизању велике централне пијаце и мањих на периферији. Да ће се регулисати простор пред железничком станицом. Да ће... и т. д. Ово је оно што се до сада могло савнати о чему се говори међу новосађанима.

Нема сумње, да тога има још много више, али је немогуће и поред све добре воље стићи све прибележити. Говори се много, веома много, са извесних страна и „упорно“, да ће се то све и сировести. Колико се томе човек може надати, зависи само и једино од — стрпљења, кога су новосађани иначе и до сада у беспримерним количинама имали. Изгледа, да се на њега у главном и рачуна, кад се о горњим стварима говори и вато се о њима само и — говори.

Грађевинска делатност

Грађевинска делатност у Новом Саду велика је и ове године као и 1936. Зид се, подиже и преоправља на свима странама. Па и поред свега тог, кирије су и надаље скупе.

Године 1936 издато је грађевинских дозвола на подручју града укупно 540. Од тога је 368 дозвола за привезне зграде; 40 дозвола за зграде са I. спратом; 15 дозвола за зграде са два спрата; 4 дозволе за зграде са III. спрата и 113 дозвола за адаптације.

Међутим, до 30 јуна о. г. издато је грађевинских дозвола на подручју града укупно 187 и то: за привезне зграде 96, за зграде са I. спратом 13, за зграде са II. спрата 5, за зграде са III. спрата 6 и за адаптације 67 дозвола.

Питање откупа и национализације Каменичког парка

Лист „Нови Сад“ је се у више махова осврнуо на питање национализације Каменичког парка. И остала штампа, па и велики Београдски информативни листови, писали су о томе питању. Интерес новосадске публике који је увек био велики за тим његовим јединим излетним, у последње време се још и повећао и изразио јавно свој захтев, да се национализује ово добро. Пре скоро годину дана, сва новосадска културна друштва и корпорације учинили су претставку Градском поглаварству, да хитно приступи национализацији парка.

Власници парка др Владислав Манојловић и други поднели су граду више понуда за откуп њиховог дела парка. Исти поседују од парка 36 јутара и 6 јутара оранице поред самога парка уз друм, свега 42 јутара у комплексу парка. 18 јутара са двором налази се грађевински на задужбини Џона Фронтингама, на коме делу бившег властелинског поседа се налазе домаћинске школе које издржава фонд Његовог Величанства Краља.

Ове школе су једна културна тековина коју нам је створио Његово Величанство Краљ Александар I Ујединитељ. Значај ове школе и поред повремених извештаја у штампи прилично годишњих испита није довољно запажен и, на жалост, не придаје му се онај значај и важност који такве школе стварно имају за наш сељачки народ, чему је јасан доказ, да таквих школа немамо више, да кроз те школе прође један мали део наших сеоских домаћина и домаћице. Задатак ове школе је да васпита наш сеоски подмладак из целе наше простране Државе, да их у једноме течају од 8—9 месеци изобрави за узорне домаћине, да кад оду својим кућама, могу бити носиоци културнијег и економичнијег вођења целог сеоског гавдинства. Обука у овој ограниченој је највише на теоретску обуку. Нешто мало колико им терен парка и двора дозвољава и на вртларство и воћарство. Од свих 18 јутара нешто је винограда а највише је под шумом столетних платана, као и парком.

Цаљ овакве школе је свестрана обука једног сеоског домаћина и домаћице за бољи, здравији и културнији живот у свом дому и домаћу. Овај ефект се тешко може постићи инпровизираним лејама зеља и кукуруза у парку. И колико се показује успеха, то је успех вредних наставника који улажу знатан труд и велику љубав у идеализам за ову школу.

Наши сељаци су у највећем броју обрађивачи земље са житом и кукурузом, а делом сточари. Боље стање свога дома и могућност бољег живота зависи им од умешности и обраде ове културе. О томе, на жалост, у овој школи практично ништа не могу видети, теоријска обука није тако дубока корена да се иста интензивно примени на

дому. Овде немају ни једну нову алатку да виде у пракси примењену. Могу да чују да постоје гвоздени плугови, али кад се врате својем дому, сумњам да неће опет заорати својим дрвеним плугом, да не споменемо сејалицу и други прибор и уређај.

Како је Граду Новом Саду, а и целог подручја око Новог Сада у интересу да дође до свог националног парка, то је потребно да дође и у посед овог дела, скупа са двором. Овом приликом даје се могућност, да се ова школа за домаћине и домаћице, када иста из горњих разлога треба да се премести са садањег терена, оснује испочетка у таквом облику, да још боље одговори идеалу Његовог Величанства Краља за боље васпитање нашег сеоског нараштаја. Град Нови Сад може Управи ове школе да повуди одговарајуће земљиште добро градиве земље, на коме треба да се изгради и сама школа према плановима, нарочито за ову сврху створеним. Школа би могла да је са зградама, какве треба да се форсирају као типско сеоске куће са свима споредним економским зградама, шталама, типским ђубриштима, пужником, огњиштем, намештајем, хигијенским буваром и свим оним што је до сада нађено за добро и корисно за сеоски дом. Тих типова има у централном заводу у школи народног здравља у Загребу, подешени за разне крајеве наше простране Државе. Обрадом земље са разним културама са савременим алатом и угледом на суседне њиве, вртове и куће наших напредних економа и вртара, боравком у хигијенским и за њих прилике најподеснијим кућама (према разним крајевима сбиром на разни грађевински материјал неколико типова сеоских кућа) вратиће се својим домовима уз исти труд својих наставника много богатији знањем и практичним искуством, са више вере да ће то практично применити него што ће на њих утицати наставник теоријском обуком, слика и филм.

Град када буде поставио захтев за уступање овог добра у своје власништво, приступа у интересу јавног добра, а на основу 20 § Закона о грађевинама. Како Управа ове школе ради за добро народа то се ово лако може решити на задовољство и бољу корист обе стране.

По Управи ове школе оснивањем нове школе по узорним плановима, подешеним нарочито за овај циљ, капацитет школе за пријем питомца могао би се бар удвостручити. Са властитом економијом добио би се приход који би добар део трошкова око издржавања ове школе покривао. Овако уређена школа могла би тада послужити за тип и дати још већи потстрек да и Држава и наше Бановине оснују ове школе у већем броју. Имамо школа свих категорија, а за сељака само

ову једну, а зар нам није он најмнобројнији, па зар не треба и њему дати могућност бољег образовања када смо свесни његове заосталости у већем делу наше Државе и када знамо какво образовање и каквав дом имају сељаци западних народа.

По Граду, доласком у посед тога дела парка скупа са двором, добија се могућност, да се тај национални парк изгради на пространству од 60 јутара. Преуредком двора и зграда које се ту налазе за пријем гостију (хотел, ресторација) добили би се и приходи за издржавање тога парка, а преостало би још доста зграда и простора да се на истом делу оснује једно деље опоравилиште за новосађане.

Када је тако јасно и једнодушно изражена жеља свих слојева грађана Новог Сада за национализацију Каменичког парка, зашто Град оклева са овим крупним питањем, зашто га не видимо на претресу пред Градским већем?

Ако је Град ступио у везу са једним власником др Манојловићем и друговима, зашто не учини још кораке и пред другим власником, Управом Краљевог фонда у Београду који управља са овом задужбином, када је бар изражена воља и жеља за тоталним и радикалним решењем овог питања код многих градских претставника? За горње решење питања домаћинских школа нашло се разумевања код многих чланова Управе Краљевог фонда истина за сада у неосавезним и приватним разговорима и у неслужбеном облику.

Градска управа мора једном решавању комуналних проблема поступити енергичније, тим пре у овом питању, које је стављено на дневни од тако широких маса и компетентних форума који су у својој револуцији предатој Граду то захтевали.

У даљњим написима осврнућемо се још на ово питање, а сада чекамо Градску управу да она начини бар један позитиван корак у решењу овог питања.

АПЕТИТ НОВОСАЂАНА...

Имећу осталих података о начину и условима живота грађана једнога великог града, важна улога згра њихов апетит т. ј. шта све грађани током једне године поједу. За сада смо у могућности нашим драгим читаоцима изнети само један део тога апетита наших грађана. Наиме, колико је Нови Сад утрошио меса у протеклој 1936 години. Према подацима стање је ово:

На градској кланици заклано је током прошле године и то: 15.627 свиња; 17.715 говеда и 10.378 телади. Колико је заклано јагањаца и прасица, о томе подаци нису добивени. Али и из горњих података се види довољно, да је месо имало одличну прођу и да је оно новосађанима претежно најглавнија храна.

Потрудићемо се, да у идућим бројевима донесемо податке о осталим намирницама као и о томе, колико су новосађани попили током прошле 1936 године.

ДА ЛИ ЗНАТЕ...

Да се три четвртине копна на коме живе људи налази у рукама шест народа. Четврту четвртину дели између себе отприлике шездесет земаља. Укупно на земаљској кугли има свега 57 милиона квадратних миља земље, добре и рђаве. Од тога Енглези имају 13.172.000 квадратних миља. Другим речима скоро једну четвртину. Затим Русија са 8.144.000 кв. миља, што чини од прилике једну седмину укупног земљишта на свету. На треће место долази Француска са 5.000.000 кв. миља, на четвртм Кина са 4.250.000 кв. миља, пета је Бразилја, а на шестом месту су Сједињене Америчке државе са 3.000.000 кв. миља.

Да су свакој просечној електротехничкој фабрици потребне сировине из 17 разних земаља, а већој таквој фабрици чак из 28 земаља. Просечан косметички салон мора да добавља робу из двадесет и две земље, а саставни делови једног јединог радио апарата морају укупно да превале 400.000 километара док апарат не стигне у руке муштерије.

Да осветљавање америчког споменика Слободе стаје дневно осам хиљада долара; да је најнижа топлота која је уопште могућа према физичким законима 273 степена испод нуле; да човек од новембра до априла скоро никако не расте, а да од априла до јула расте највише; да фабрикација обичне чоде изискује 60 различитих механичких радњи; да је код америчке авијације веома строг принцип да пилот-џак, који се срушио а при томе остао здрав, мора одмах поново летети, да не би изгубио храброст за поново летење; да се у Библији о псу говори осамнаест пута, а о мачки ни једном; да се у Италији људи смеју јавно да љубе само на станицама; да је дисање кроз површину коже за човека исто толико важно као и дисање на плућа, јер онај који би своје тело намазао неком густом масом загушно би се за неколико часова; да људско срце развије за један дан толики напор, колико мишићи на ногама човека који је тежак 70 килограма а који се пење на брег висок 800 метара.

Да су најнапреднији народ на свету Американци; најконзервативнији Енглези; најтајанственији Кинези; најспортскији Аустралијанци; најпобожнији Ирци; најучтивнији Јапанци; најгостопримљивији Шпанци; најромантичнији Италијани и најсистематскији Немци.

СТАТИСТИКА БРАКОВА

На подручју града Новог Сада склопљено је у току 1936 године пред државним матичарем 354 брака. У години 1937 до закључно 30 јуна т. г. склопљено је 178 бракова.

ПИТАЊЕ УРЕЂЕЊА САОБРАЋАЈА У НАШЕМ ГРАДУ

Из дана у дан, наш градски саобраћај: аутобуски, аутомобилски, бициклички, мотоциклички, колски, теретни и пешачки, па до некле и трамвајски, развија се и повећава све више и више те тиме изазива и потребу његовог регулисања путем саобраћајних прописа, који нормирају правилност, брину и сигурност.

Неоспорно је, да у томе регулисању реч има надлежна саобраћајна власт, која не само што даје дозволе за употребу саобраћајних возила и контролише њихову исправност и сигурност, већ која преко својих нарочито обучених органа — саобраћајаца, контролише кретање целокупнога саобраћаја у свима његовим правцима, приморавајући свакога да се држи саобраћајних прописа у погледу кретања и возије.

Наша саобраћајна полиција до данас вршила је ту дужност до највећих могућих граница, при чему јој се мора одати пуно признање. Али с обзиром на горе поменуто, она би се морала појачати, јер су поред главних до сада најпрометнијих улица и многе друге постале исто тако прометне, ако не и више од многих досадањих. Саобраћај данас иде кроз све улице и на свима раскрсницама је опасан. То истина још не значи да би се на свакој раскрсници требао поставити и саобраћајац, јер би то било у пракси неизводљиво, али бар толико, колико је потребно да се појача број саобраћајних контролних места. У колико се то не би могло учинити са одређивањем сталног саобраћајног органа, а оно бар увести покретну саобраћајну полицију на коњима и бициклима, који би с времена на време контролисали кретање саобраћаја на већим раскрсницама, на којима иначе нема сталног саобраћај-

ца. Нарочито је то важно са гледишта контроле возије на приступним путевима у реону нашега града с обзиром на скоро отварање међународнога пута. Чешћом контролом наши возачи, нарочито они са села и салаша натерали би се да увек воје прописном страном, да не дремају и спавају за колима и да удовољавају сигнаlima. Временом, приморани да стално пазе ради те контроле они би се навикли на правилно терање и држање прописа, што би у многоме смањило број несретних случајева. То што важи за приступне путеве, важило би и треба да важи и за периферске улице и раскрснице.

Примена саобраћајних прописа има бити пуна и ефикасна. Она нештедице мора обухватити све возаче и натерати их да воје прописно, опрезно и трезвено.

Оно што важи за возаче, мора безусловно да важи и за пешаке. Они се морају навикнути да при прелазу улице погледају лево и десно и виде иде ли случајно какво возно стретство, те да га пропусте и сачекају док прође, а не да преко улице претрчавају испред трамваја, ауа или кола.

Било би згодно, ако би се пешацима уопште забранило уобичајено шетање средином улице и у опште коловозом. Та мера била би подједнако корисна и за пешаке-шетаце и за возаче. У осталом, у колико се тако нешто не би могло спровести, онда у време трајања уобичајене шетње грађана или забранити целокупан саобраћајни промет, сем трамвајскога, или увести једносмислени саобраћај (само у једном правцу), за време док корео траје. Једна од потребних мера је већ уведена (паркирање возила) и њено дејство се успешно осетило.

Као год што возач мора да се придржава извесних прописа у погледу брзине, стране и сигнала, тако се исто мора и пешацима ставити до знања, да су они дужни водити рачуна о извесним моментима, па их у колико то не буду хтели чинити, кажњавати као и возаче. Публика је у првом реду позвана да сама себе чува, па тек онда с правом да захтева да је и други чува. Јер код несреће не само што пати онај ко је повређен или оштећен, већ за извесно време пате и штете се и они, чијом кривицом до несреће није дошло ни ти би дошло.

Према томе, правилима о саобраћају која важе за возаче треба прописати односно додати и прописе за пешаке, који би обухватили следеће:

Да грађани не смеју претрчавати улицу испред возила; да не ускачу нити искачу из возила док су ова у покрету (ово важи поглавито за трамваје и у том правцу је већ наредба издата); да не стоје и не задржавају се на пруги или средици улице, већ да се одмах и најкрајним путем склоне; да избегавају ходање ивичњак, јер да их може закачити возило у пролазу; да се не вешају на степеницама (трамваја или аутобуса) возила, јер је оно скопчано са пуно опасности по живот и осакаћење.

Временом, нешто лепим, а нешто применом казни питање би било доведено у ред, а самим тим отклоњене многе тешкоће услед којих данас саобраћај у нашем граду пати, а које су поглавито узрок мање или више свима саобраћајним несрећама, које су, признати се мора, сразмерно мале, према бројности непоштовања саобраћајних прописа од стране оних који воје као и пешака.

Потреба подизања дезинфекционог завода и кафилерије

Опште је позната ствар, да се у нашем граду на хигијенском уређењу веома мало до сада урадило, а нема изгледа да ће се много шта у будуће учинити и предузети. Градски физикат је још увек тескобан, недовољан и са веома ограниченим како буџетом тако и са особљем, а да би могао предузети ма какве веће размере на побољшању хигијенских прилика у нашем граду. А не може се порећи, да лекари физиката немају воље и способности за тај рад. Напротив, сви су они приправни ставити све снаге на расположење у томе послу и позиву, али су им средства веома ограничена тако, да и поред најбоље воље и савесности њихове, немогу да забележе никаквих видних резултата. Нарочито у погледу превентивне медицине т. ј. науке о заштитним мерама противу разних инфекција и социјалних болести као: туберкулозе, венеричних болести, епидемије итд.

Поред вакцинације (пелцовања) и многих других сретстава, дезинфекција и дезинсекција чине једно од најефикаснијих

оруђа у борби противу ширења заразних болести. Нагли пораст нашега града, густина његове насељености, потреба његових грађана изискује у све већем и чешћем обиму превентивно-медицинске интервенције и безусловно захтева организацију дезинфекционе службе, како сталне, тако исто и покретне за вршење дезинфекције и дезинсекције по домовима. Међутим, наш град не располаже том и таквом установом и тим оруђем.

Наш град, по своме значају и простору, као централни град наше бановине мора безусловно прибегћи зидању завода за дезинфекцију. Он као економски центар бановине привлачи годишње велики број радника са свију страна, у њега придолазе многи грађани са стране. Узимајући у обзир при томе да он има на периферији, као и у самој близини центра не баш похвалне станбене прилике, такав завод би само добро дошао и био повдрављен не само од санитарских трудбеника нашега града, који најбоље знају вредност такве установе,

но и од грађана којима брза интервенција у насталим случајевима заразе обезбеђује спокојство и штити здравље. То нарочито у случајевима, где су у кућама или близини туберкулозни болесници, чиме би се и ширење туберкулозе, те најопасније социјалне болести у многоме смањило. У осталом, садањи претседник општине као лекар најбоље зна шта би значило за град подизање једног модерног и уређеног дезинфекционог завода.

Кафилерија. Наша дунавска обала, како смо то већ у једноме од прошлих бројева писали, у близини клавице, стрводернице, црварских радионица, главнога сметлишта и „дивњих“ насеља претставља у погледу хигијенских прилика најболнију тачку нашега града. О томе се чак и једна званична санитарска комисија изјаснила. О томе постоје и извештаји градскога физиката. Па ипак, стање је и даље исто. Све је по старом.

Поред клавице, у близини насеља, тако рећи на самој обали где стотине радника дневно раде и свој лебац зарађују,

поред сметлишта налази се по својој уређењу ваљда најпримитивнија створдерница. Присуство њеној кухињаи задах околине, развија неиздрживи смрад и роји милијарде мува. Начин убијања животиња је најпримитивнији, начин закопавања исти. Радње које се око лешина обављају не дају гаранције за здравствену безбедност не само особља које тај посао ради, но и целе околине. Услед недостатка места лешине се закопавају површно тако, да читави делови вире из земље. Гомила „мангуп“ паса долази на стрвиште и глође кости. У близини стрвишта се напаса марва. Све то и још много што шта друго угрожава здравствену безбедност, а кад се томе дода и околност да се ту, под самим градом, непосредно на домаку кланице просипају и фекалије, овда је разумљиво, да се бојазан повећава. Дакле једна од најосетљивијих установа, као што је кланица, има у својој непосредној близини, поред прашине, која је редовна појава, поред бара, сметлишта и преварница, још и створдерницу и сметлиште за фекалије. То превазилази све могућности и не да се ничим оправдати.

Употреба сметлишта је већ забрањена. Цреварнице се могу натерати на одржавање потребне чистоте, прашина се може спречити, кланица за убијање заражене стоке се може уклоњити, баре се могу засути, „дивља“ насеља се могу порушити. Овда се исто тако и створдерница може или уклоњити, или заменити са модерном кафилеријом која би, поред услова одржавања хигијене о којој се сада тамо не може уопште ни говорити, доносила градској општини и извесне приходе, ако не више, а оно бар толике, колики би били потребни за њено одржавање. Таква установа може бити смештена ма у коме делу града, јер се рад обавља без смрада и без икакве опасности за околину. Њу би овда безусловно требало сместити у реову кланице, а ову садашњу, смрдљиву, примитивну и по здравље грађана опасну што пре уклоњити и уништити.

Статистика рађања и умирања у Новом Саду

Неоспорно је од велике важности да се зна колико се просечно годишње у нашем граду роди деце с једне стране, а колико пак има смртних случајева с друге стране. Упоредивши те податке можемо да знамо колики је прираштај житеља путем рођења.

За сада нисмо у могућности (што ћемо моћи тек касније учинити) дати бројке у детаљима: по полу, вери, народности и законитости за новорођенчад и полу, узрасту и узроку смрти за умрле. Изнећемо само укупне цифре за годину 1936 и прво полугодиште 1937., закључно са 30 јуном т. г. Стање је следеће:

У години 1936 рођено укупно 1056. Ако се од тога броја одузме број мртворођене који из-

носи 21 онда стварно рођене деце има 1035. Рођених у години 1937 закључно са 30 јуном т. г. има 522 деце, оба пола.

Умрлих у години 1936 било је хиљаду оба пола и узраста, а у овој години, закључно са 30 јуном т. г. било је умрлих 526 оба пола и узраста. Највећи проценат смртности још увек пада на туберкулозу као узрок смртности, по чему се да закључити, да су социјалне и хигијенске прилике у којима наши грађани живе још увек далеко од добрих.

КЊИЖЕВНОСТ

— *Милионске штете од угрка нашем домаћем благу.* Штета коју наноси личинка говећег штрка, угрка, нашем сточарству, врло је знатна али се о њој још слабо води рачуна. У чему се састоји разорни рад овога штетника, и како се води борба против угрка, обавештава, у најновијем, 13 броју „Пољопривредног Гласника“ вет. мед. г. Алберт Рудински, навајајући и аутентичне статистичке податке о штетама у појединим нашим крајевима (тако и. пр. у самој Бачкој штета износи годишње око 1 милион динара). Борбу ваља повести, наглашује аутор, удружено, заједнички по општинама и срезovima. Уз чланак је приложено и више слика овог наметника и његовог разорног рада.

— *Балон на Северни пол* покушао је пре 40 година, 11 јула 1897, шведски истраживач Андреас са два пратиоца одлетети. Неповољне временске прилике однеде су међутим балон са посадом на непредвиђени правац па су сва тројица у поларној леденој пустињи нашла смрт. О тој трагедији доноси најновији број „Вилдервохе“ (Нови Сад), на темељу оригиналних бележака, нађених код погинулих 1930 год, опширан чланак са оригиналним снимцима експедиције. Ти снимци лежали су 33 године неизазвани у поларном снегу, али их је напоскон ипак успело изазвати, тако да видимо пред собом несрећне истраживаче још у последњим данима њихове трагедије. „Вилдервохе“ добива се код свих трафика и кноска, а поједини број стоји 3 динара.

Излетнички воз у Берлин са само 670.— динара.

Приликом светске ловачке изложбе и Берлину, која ће се одржати од 2 до 21 новембра 1937 год. уз учешћа неколико десетина држава. Савез ловачких удружења за Дунавску бановину у Новом Саду организоваће уз техничку сарадњу Пут-

ника у Н. Саду, посебан излетнички ловачки воз за Берлин.

Овај воз, уколико се пријаве најмање 300 учесника, пошао би из Новог Сада 1 новембра, а стиже у Берлин 2 новембра, на дан отварања ловачке изложбе.

Путни трошак за одлазак и повратак, са трошковима колективног пасоша, износи по особи, за чланове Савеза и њихових чланова породице у III кл. 670.— динара, а за нечланове 720.— динара, а у II кл. 920.— динара односно 970 дин.

Приликом повратка из Берлина излетници ће се пола дана задржати у Прагу и Будимпешту.

Савез ловачких удружења за Дунавску бановину побринуће се, да пријављеним учесницима у Берлин осигура јефтине станове и исхрану, за које већ има врло повољних понуда.

Путовање са боравком у Берлину, Прагу и Будимпешти трајаће 8—10 дана.

Сва ближа обавештења даје Савез ловачких удружења за Дунавску бановину у Новом Саду, Булевар бр. 7.— За одговор треба приложити 3 динара у поштанским маркама.

Пријаве се примају до 15 августа 1937 године.

* Не заборавите, да књижара „Славија“ има све савремене књиге. — Пашићева и Краља Петра 1 улица.

Изврш, Бр. 84 1937.

ОБЈАВА О ЈАВНОЈ ДРАЖБИ

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. LX. 1881. објављује, да ће услед решења средњег суда у Н. Саду донесеног под бројем, И. 918/37 у корист тражиоца извршења Шранц Јакоба из Темерина (кога заступа Сувајџић В.) против извршеника из Темерина за наплату 6.152 динара главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, описане у записнику о пленидби под бр. Гл. И. 918/37 и процењене на динара 25.000, и то: 6 ком. свиња, столови, столице и 1 Биљар.

Јавна ће се дражба одржати на дан 15 јула 1937 у 11½ часова пре подне у Темерину у кући дужника. Купац је дужан да цену купљене ствари одмах исплати и ствар одма преузме (§ 107 и 108 зак. чл. LX 1881).

Уколико су горње покретне ствари које ће се на јавној дражби продати, узапћене и по другим лицима, и у колико ова лица имају право на подмирење својих тражбина, ова ће се јавна продаја применити §-а 20 зак. чл. XL 1903 године одржати и у њихову корист.

Нови Сад, 11-VI-1937.

СТОЈАН ВОЈНОВИЋ
судски извршитељ.

* Лепоту и младост негују само „Мила крем“ 1 туба Дин. 8. Дрогериа „Хигиен“ Коста Живојновић, Нови Сад, Трг Ослобођења број 2 (зграда Матице српске). Телефон 27-03.

Новосадске вести.

— *Унапређења у управи полиције у Новом Саду.* Указом Краљевских Намесника унапређени су у више групе: г. Родољуб Маленчић, шеф кривичне полиције, за комесара VI групе; г. Душан Стојановић, за комесара VII групе; г. Иво Кенгера, за комесара VII групе; г. Јеремија Пауновић, за комесара VII групе.

— *Г. Никола Иванчевић*, брат г. др. Миће Иванчевића положио је са одличним успехом специјални течај отсека за школске надзорнике на Вишој педагошкој школи у Београду.

— *Летовање деце* које приређује секција подмлатка Бановинског одбора друштва Црвеног крста отпочело је. Летовалиште ће бити у Вршцу, Врдици, Ср. Каменици и Орашцу. Деца која летују у Врдици отпутовале су из Новог Сада у суботу, 10 о. м., за Вршац полазе 13 о. м. а за Орашац 14 о. м. У Сремској Каменици почеће летовање крајем идуће недеље. Огварањем ових летовалишта омогућиће се преко лета опоравак за око 300 деце, већином сиромашних родитеља. За време летовања деца ће бити под стручним педагошким и хигијенским надзором.

— *Дипломирала.* Гда Нада Гркинић, кћерка нашег суграђанина Саве Гркинића, дипломирала је на Техничком факултету у Београду. Честитамо!

* *Др. Веманек Дезидер*, специјалиста за дечје болести, после вишегодишњег научног путовања у иностранству, поново је отворио ординацију у Новом Саду, Железничка ул. 60. Телефон 28 22.

— *Весело повлашћено повориште у Новом Саду.* Под управом г. Ј. Бењамина стигло је у Нови Сад Весело повлашћено повориште, које само кратко време гостује у ресторацији Народног „Спомендома“. Редитељ г. А. Латвиновић. Програм је разноврстан и састоји се из комедија, шала, скочева и т. д. Програм се мења три пута недељно и то: понедељником, средом и петком. Почетак у пола 10 часова увече. Улаз је бесплатан. Столови су нумерисани и могу се резервисати у ресторацији Спомендома.

— *Ликвидација велепоседа* и прелаз земљишта у посед аграрних интересената у атару града Новог Сада. Према обавештењима шефа Комисије за ликвидацију аграрне реформе, на поседу града Новог Сада дефинитивно је извршена ових дана измера земљишта и интересенти су уведени у физички посед, тако да је и последња стопа земље у атару града Новог Сада решена. Досада је у атару Новог Сада ликвидирано око 5000 јутара земљишта. Преостаје иначе још 3 до 4 поседа.

